

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 624881

Aan
de Minister van Binnenlandse Zaken

Uw brief van 17 november 1971, Ons kenmerk 's-Gravenhage,
nr. B71/U 3326 2627

Onderwerp Nummering lijsten
voor de Tweede Kamerver-
kiezing

Naar aanleiding van Uw bovenvermeld schrijven, waarbij Uwe Excellentie, in verband met de door de heren Abma en Verbrugh gemaakte opmerkingen inzake de late nummering van kandidatenlijsten, aan de Kiesraad heeft verzocht deze zaak te willen bezien, en een zodanig systeem te ontwikkelen, dat aan alle partijen, derhalve ook aan de partijen, die aan de vorige verkiezing niet hebben deelgenomen, op hetzelfde (tijdige) ogenblik een nummer kan worden toegewezen, heeft de Kiesraad de eer U het volgende te berichten.

De nummering van de kandidatenlijsten is geregeld in de artikelen H 19 tot en met H 21 der Kieswet.

Eerst worden genummerd de voor een voorkeurnummer aanbevolen lijsten, waarbij, indien het aantal handtekeningen onder een verklaring voor een voorkeurnummer gelijk is, het lot over het voorkeurnummer beslist. Vervolgens worden genummerd de overige lijstengroepen en stellen gelijklopende lijsten, in de volgorde door het lot aangewezen. Tenslotte worden ten aanzien van iedere kieskring aan de op zich zelf staande lijsten eveneens bij loting toegekend de in die kieskring nog niet aan andere lijsten toegekende nummers.

Om te komen tot een systeem, waarbij de lijstnummers eerder kunnen worden toegekend, stelt de heer Verbrugh voor de lijsten van de zittende groeperingen te nummeren volgens het totaal aantal stemmen, dat bij de laatstgehouden verkiezing op de kandidaten van de onderscheidene politieke groeperingen is uitgebracht.

Dit stelsel wordt door de heer Verbrugh tevens aanbevolen voor de lijsten van groeperingen, die bij de laatstgehouden verkiezing voor het lichaam niet de kiesdeler hebben behaald. Voor de lijsten van groeperingen, die voor de eerste maal aan de verkiezing deelnemen, stelt de heer Verbrugh voor een loting te houden.

Het voorstel van de heer Verbrugh - daargelaten, dat het geen oplossing geeft voor de door U in Uw brief genoemde politieke partijen, welke aan de vorige verkiezing niet hebben deelgenomen - voorziet niet in de situatie, dat sinds de vorige verkiezing zich ten aanzien van de politieke partij (een) afscheiding(en) heeft (hebben) voorgedaan, dan wel de voor een bepaalde partij in de Kamer gekozen leden niet langer als leden van de fractie van die partij hebben willen gelden, hetgeen dan bij de volgende verkiezingen allicht tot het optreden van eigen nieuwe politieke groeperingen naast de bij de vorige verkiezing opgetreden partij zal leiden. En hoe, indien sinds een vorige verkiezing partijen zullen hebben gefusioneerd?

Voor het laatste geval zou allicht optelling van de stemmen van de gefusioneerde partijen bij de vorige verkiezing, als oplossing kunnen worden aanvaard.

Maar voor het eerste geval zou handhaving zonder meer van het stemmenaantal van de politieke partij, van wie afscheidingen hebben plaats gehad, wel bepaald onbevredigend zijn. Maar een maatstaf, waarnaar de aan die partij bij de vorige verkiezing toegevallen stemmen zouden kunnen worden verdeeld over haar en de andere partijen, welke als uit haar voortgekomen zijn te beschouwen, is moeilijk te vinden. Verdeling van het stemmenaantal naar rato van het aantal leden, hetwelk in de Kamer onderscheidenlijk voor de politieke partijen en voor de als uit haar voortgekomen te beschouwen partijen (fracties) zitting hebben, lijkt vrij willekeurig. Bovendien wordt aldus niet voorzien in scheidingen, welke eerst ter gelegenheid van de nieuwe verkiezing optreden.

De Kiesraad, welke de door de heer Verbrugh aangevoerde bezwaren tegen de tegenwoordige situatie begrijpt, meent, dat daaraan zoveel mogelijk tegemoet gekomen zou kunnen worden door een vervroeging van het tijdstip van de nummering. Voor het tegenwoordige is de regeling aldus, dat de Kiesraad eerst tot nummering overgaat vier dagen (artikel H 12, junctis de artikelen H 11 en H 10 der Kieswet), nadat hij van de hoofdstembureaus bericht heeft ontvangen, welke geldige lijsten zijn ingeleverd. Deze inzending door de hoofdstembureaus kan dus eerst geschieden, nadat is gebleken, dat geen beroep is ingesteld of, ingeval van beroep, het besluit van gedeputeerde staten is ontvangen.

De Kiesraad zou nu willen bepalen, dat de inzending van de ingediende kandidatenlijsten door de hoofdstembureaus op de dag na de kandidaatstelling geschiedt, en in aansluiting daaraan de Kiesraad onverwijld tot nummering overgaat. Weliswaar blijft dan - in verband met een mogelijk beroep - de kans, dat de nummering geschiedt van een lijst, welke in beroep blijkt ongeldig te zijn. Maar dit bezwaar kan worden ondervangen door

de bepaling, dat deze ongeldigverklaring geen invloed heeft op de reeds aan de overige lijsten toegekende nummers.

Op deze wijze wordt een versnelling van de nummering met circa 13 dagen bereikt.

Uiteraard zal het dan tevens nodig zijn, dat de indiening voor de verklaring voor een voorkeurnummer (artikel H 17) eerder geschiedt, n.l. binnen drie dagen vóór en op de dag der kandidaatstelling. En hetzelfde zal moeten gelden voor de verklaring voor het verbinden van lijsten tot een lijstengroep. Ook zal, wanneer het bij de Tweede Kamer aanhangige ontwerp van wet tot wijziging van de Kieswet strekkende tot het mogelijk maken van lijstverbindingen binnen een zelfde kieskring voor de Tweede Kamer (Zitting 1970-1971 - 11 077), wet zal zijn geworden, het tijdstip van de in het ontwerp voorziene combinatie van lijsten nader moeten worden bezien.

Mocht Uwe Excellentie het hier geschetste stelsel in de Kieswet willen opnemen, dan is de Kiesraad gaarne bereid U omtrent de vorm van de wijziging nader van advies te dienen. Aangetekend zij tenslotte nog, dat het door de Kiesraad gedachte stelsel wordt aanbevolen zowel voor de verkiezing van de leden van de Tweede Kamer, als voor de provinciale staten en voor de gemeenteraden.

Namens de Kiesraad,

, voorzitter

, secretaris.